

Галина Сеньківська

кандидат історичних наук

ВОЛИНСЬКА СТОРІНКА В ІСТОРІОГРАФІЇ

Її спільно читали й аналізували українські та польські історики на Міжнародній науковій конференції «Волинь в українській, польській і світовій історіографії», що проходила в Кременецькій гуманітарно-педагогічній академії ім. Тараса Шевченка. Співорганізаторами Міжнародного наукового форуму виступили гуманітарний факультет Вармінсько-Мазурського університету, Відділення Польського історичного товариства в Ольштині, науково-педагогічні працівники гуманітарного факультету академії-господаря та Кременецька міська рада.

Наш польський партнер, Вармінсько-Мазурський університет, заснований наприкінці минулого століття шляхом злиття трьох вищих закладів освіти: Аграрного університету, Педагогічного коледжу та Богословського інституту. З моменту свого створення Університет інтенсивно розвивається, розширюється та модернізується його дидактична і наукова база. Здійснено оснащення сучасним науково-дослідницьким і навчально-методичним обладнанням. Нині на його 17 факультетах навчаються понад 20 тисяч студентів і магістрів, 1,2 тисячі аспірантів і 600 докторантів. Гуманітарний факультет, науково-педагогічні працівники якого брали активну участь у підготовці та роботі конференції, готує фахівців з історії та міжнародних відносин, філософії, політики, слов'янистики, англійської і німецької філології, соціально-комунікаційних технологій та журналістики. Тут же, в Ольштині, діє Відділення Польського історичного товариства, яке було засноване в 1948 році як об'єднання істориків і любителів історії з метою поглибленого вивчення та поширення історичних знань серед населення краю. Товариством постійно проводяться конгреси польських істориків під гаслом «Повернення до джерел». У рамках Конгресу діє студентська секція. В даний час Відділення нараховує майже 150 членів: науковців, фахівців різних поколінь і широкого спектру науково-дослідницьких інтересів.

Робота міжнародної наукової конференції розпочалась із вітального слова ректора академії, професора Афанасія Ломаковича. У своєму виступі він дав характеристику Кременецькій як освітянському регіонові і проілюстрував це історичною конкретикою в аспекті еволюції навчальних закладів Південної Волині від Братської школи XVI століття до нинішньої гуманітарно-педагогічної академії. Ректор інформував присутніх про роботу наших науковців над реалізацією заходів з нагоди 380-річчя виходу у світ «Кременецької граматки» і про те, що рішенням Тернопільської обласної ради наступний 2019 рік оголошений роком Волинського ліцею — нашого

нати Розбіцької «Преса як джерело історичної пам'яті на прикладі 75-х роковин трагедії польського народу на Волині». Професор Східноєвропейського НУ ім. Лесі Українки Юлія Ємельянова у дослідженні «Історіографія Волині як джерело формування історичної пам'яті українського і польського народів» розширила рамки дискусійного поля з акцентом на теоретико-світоглядні основи проблематики. Український підхід до проблем історичної пам'яті в конкретних просторово-часових параметрах характеризувала доцент кафедри українського філології та

супільних дисциплін академії Галина Сеньківська в доповіді «Українська історіографія про збереження історичної пам'яті Волинського регіону». Цікаву наукову розвідку «Євреї на Волині. Юдаїка із синагог Волині у збірках Національного музею у Кракові» оприлюднила науковий працівник цього музею Анна Лебет-Мінаковська.

Професор Житомирського ДУ ім. Івана Франка Вікторія Венгерська голувала на сесії «20-і — 50-і роки XX ст.». Розмова фахівців розпочалась виступом професора Рівненського ДГУ Руслана Давидюк «Українська і російська політична еміграція в Другій Речі Посполитій у сучасній історіографії». Тему «Українська еліта Західної Волині 1921 — 1939 рр. в інтерпретації вітчизняних і зарубіжних дослідників» розкрила професор кафедри української філології та супільних дисциплін Ірина Скакальська. Окремі науковці змістили акценти дискусії у конкретні проблемні сектори: доцент НУ «Острозька академія» Володимир Марчук — у сферу економічних відносин («Торгівля і торговельні відносини Волинського воєводства 1921 — 1939 рр. в українській та польській історіографії»), доцент Рівненського ДГУ Степан Сняк — у воєнну галузь («Польська історіографія до історії діяльності польських парамілітарних організацій на Волині 1921 — 1939 рр»), доцент Національної академії сухопутних військ ім. гетьмана П. Сагайдачного Лілія Трофимович — у політичну («Польське населення Волині в ході її радянзації у 1939 — 1941 рр.»).

Політичний акцент проблематики через висвітлення діяльності радянських репресивних структур у зазначений період підсилювали і навіть загострили у своїх дослідженнях доцент Міжнародного економіко-гуманітарного університету ім. академіка Степана Дем'янука Андрій Жив'юк («Діяльність органів НКВД/НКГБ на Волині у 1939 — 1941 рр.: історіографія проблеми»), науковець Рівненського ДГУ Володимир Старшець («Молодіжні націоналістичні організації на Волині у післявоєнний період 1944 — 1953 рр. у радянській, вітчизняній та зарубіжній історіографії»).

На сесію «Культура, релігія» (модератор — професор Рівненського ДГУ Руслана Давидюк) для обговорення було винесено тематичні доповіді польських учених, професора Варшавського університету імені Кардинала Стефана

варшавських науковців Малгожати Карпали («Збереження пам'ятників на Волині у період міжвоєнного 20-річчя») та Александри Схейбаль-Ростек («Кременецький лицей міжвоєнного періоду в польській історіографії»), професора Вармінсько-Мазурського університету Анджея Шмита («Середня школа на Волині в 1779 — 1939 рр.: стан і потреби дослідження»), та українських науковців, доцента НУ «Острозька академія» Андрія Смирнова («Православна церква на Волині в роки Другої Світової війни: сучасна історіографія проблеми») і наукового співробітника Рівненського обласного краєзнавчого музею Олександра Булиги («Трансформація національної професійної орієнтації Почаївського монастиря наприкінці XVI — першій чверті XX ст.: історіографічний огляд»).

Плідно співпрацювали українські та польські науковці в тематичному полі сесії «XIX — початок XX століття» (модератор — професор Вармінсько-Мазурського університету Анджей Коритко). Представники української історичної науки запропонували для аналізу культурні та соціально-економічні аспекти розвитку та співіснування національних громад і етнічних груп Волинської губернії в означений період (Вікторія Венгерська, професор Житомирського ДУ ім. Івана Франка), сучасну українську історіографію про міста і містечка Волині в XIX ст. (Оксана Карліна, професор Східноєвропейського НУ ім. Лесі Українки), польський соціальний простір на Волині в роки Першої Світової війни (Ольга Білобровець, доцент Житомирського ДУ ім. Івана Франка), погляд сучасних істориків на місце Волинської губернії в Українській революції (Олександр Дем'янюк, професор Волинського інституту ППО), а польських учених з Вармінсько-Мазурського університету зацікавив образ Волинської губернії в російській пресі кінця XIX — початку XX ст. (магістр Мацей Грабський) та відображення революційних подій на Волині 1918 — 1919 рр. у польській мемуарно-художній літературі (професор Генріх Стронський).

Наш науковець, доцент кафедри української філології та супільних дисциплін Володимир Собчук вів роботу сесії «XVI — XIX століття», де фахівці говорили про відображення Кременця і краю у книгах Литовських метрик XVI ст. (Кшиштоф Лозінський, Вармінсько-Мазурський університет), про кременецькі городські та земські книги XVI — XIX ст. (Маріуш Махина, Краківський університет), про Середньовічну Волинь у сучасній польській історіографії (Анджей Коритко, Вармінсько-Мазурський університет), про воєнні дії на Волині XVIII ст. у польській історіографії (Томаш Цісельський, Університет Опольський), про описи Кременця та його околиць в польських словниках і довідниках (Ізабела Соцька, Вармінсько-Мазурський університет), про

про Середньовічну Волинь у сучасній польській історіографії (Анджей Коритко, Вармінсько-Мазурський університет), про воєнні дії на Волині XVIII ст. у польській історіографії (Томаш Цісельський, Університет Опольський), про описи Кременця та його околиць в польських словниках і довідниках (Ізабела Соцька, Вармінсько-Мазурський університет), про

співробітників Рівненського повітового суду на початку XIX століття (Юлія Романенко, Університет Опольський). Доцент НУ «Острозька академія» Віктор Атаманенко досліджував фільваркове господарство Волині XVI — XVII століття.

Учасники конференції, які працювали в сесії «Дослідники» (модератор — професор Вармінсько-Мазурського університету Анджей Шмит), висвітлювали зміст і значення життєтворчості видатних постатей національної історії та культури Тадеуша Чацького (Адам Олексюк, Вармінсько-Мазурський університет; Єржи Мінаковський, Анна Леберт-Мінаковська, Краківський національний музей), Ізабелі Чарторійської (Єржи Мінаковський, Анна Леберт-Мінаковська), Якуба Гофмана (Рішард Квіцінський, Університет Опольський; Кшиштоф Гаргас, Ольштин).

Господарі Міжнародної наукової конференції запропонували її учасникам змістовну культурну програму: творчий концерт художніх колективів і окремих виконавців академії в залі Гуго Коллонтая, відвідання Музею навчального закладу, Музею довоєнної фотографії, Виставкової зали художніх робіт викладачів і студентів академії, екскурсійну поїздку за маршрутом Кременець — Вишнівець — Збараж.

історичного попередника, створеного два століття тому.

З польської сторони з вітаннями виступили Віце-консул Генерального Консульства Республіки Польща в Луцьку Марек Запур і професор Вармінсько-Мазурського університету в Ольштині Анджей Шмит — відомий дослідник історії Кременецького ліцею.

Робота конференції проходила у форматі шести сесій: «Регіон, пам'ять», «20-і — 50-і роки XX ст.», «Культура, релігія», «XIX — початок XX століття», «XVI — XIX століття», «Дослідники». Функції модератора сесії «Регіон, пам'ять» виконував професор Вармінсько-Мазурського університету Генріх Стронський. Загальну теоретичну канву дискусії на полях сесії окреслив доцент кафедри української філології та супільних дисциплін нашої академії Володимир Собчук у доповіді «Волинь на історичній карті Центрально-Східної Європи». Професор НУ «Острозька академія» Володимир Трофимович аналізував актуальну і складну проблему «Подолання асиметрії пам'яті та браку знань про Волинську трагедію 1943 р. — ключовий момент в українсько-польському примиренні». Своєрідним продовженням проблематики став виступ науковця Вармінсько-Мазурського університету Ре-

Вишинського Якуба Левицького «Між Варшавою, Львовом і Любліном. Архітектура Волині в період міжвоєнного 20-річчя»,